

СЪДЪРЖАНИЕ

- **10 – 11** Какво е това динозавър?
- **12 – 13** Характеристики на динозаврите
- **14 – 15** Кога са се появили?
- **16 – 17** Кога и как са изчезнали?
- **18 – 19** Ужасният метеорит
- **20 – 21** Кога са открити?
- **22 – 23** Семейства динозаври
- **24 – 25** Дино банди
- **26 – 27** Кожата на динозаврите
- **28 – 29** Цветовете
- **30 – 31** Походката
- **32 – 33** Техните оръжия
- **34 – 35** Рекордьори
- **36 – 37** Най-известните: Диплодок
- **38 – 39** Тиранозавър рекс
- **40 – 41** Велосираптор
- **42 – 43** Трицератопс
- **44 – 45** Анкилозавърът
- **46 – 47** Галимимус
- **48 – 49** Стегозавър
- **50 – 51** Карнотавър
- **52 – 53** Археоптерикс
- **54 – 55** Летящи динозаври?
- **56 – 57** Морски динозаври?
- **58 – 59** Невероятно, но вярно
- **60 – 61** Музеи на динозаврите

КАКВО Е ТОВА ДИНОЗАВЪР?

Динозаврите са праисторически животни, живели на нашата планета преди милиони години, далеч преди Земята да бъде обитавана от човека. Съществували много видове динозаври, твърде различни един от друг. Според проучванията съществували около хиляда вида от тези впечатляващи животни.

БИЛИ СА ВЛЕЧУГИ

Динозаврите били овипарни (яйценосни) гръбначни животни, които ходели на два или четири крака, и принадлежат към семейство Влечуги подобно на змиите и крокодилите. За разлика от тях обаче крайниците им били разположени под тялото и това им позволявало да ходят изправени, вместо да пълзят.

големи зъби

Най-дългият открит зъб е с дължина 30 см.

СТРАШНИ ЛИ СА БИЛИ?

Някои от тях със сигурност са били много страшни за останалите обитатели на планетата, защото били огромни, силни, свирепи и се хранели с най-различни животни, включително и други динозаври. Имало обаче и мирни, кротки видове, които живеели, без да притесняват никого, и се хранели с растения.

силни лапи

ТЕРОПОДИ (МЕСОЯДНИ)

Голяма част от динозаврите били месоядни. Това са така наречените тероподи. Те изяждали всяко живо същество, което им се изпречвало на пътя, било то мравка, пчела, костенурка, омар, рак, риба, гризач, алигатор или бозайник.

ЗАВРОПОДИ (ТРЕВОПАСНИ)

Изглежда, повечето от динозаврите били такива – хранели се с растения, клонки, треви, семена. Някои от тях били огромни, с изключително дълга шия (много по-голяма от тази на жирафите) и не всички били лесна плячка за хищниците. Въпреки че не плюели отрова, както някога се смятало, те имали много добра защита (опашка, рога...), както ще видим по-нататък.

ВСЕЯДНИ

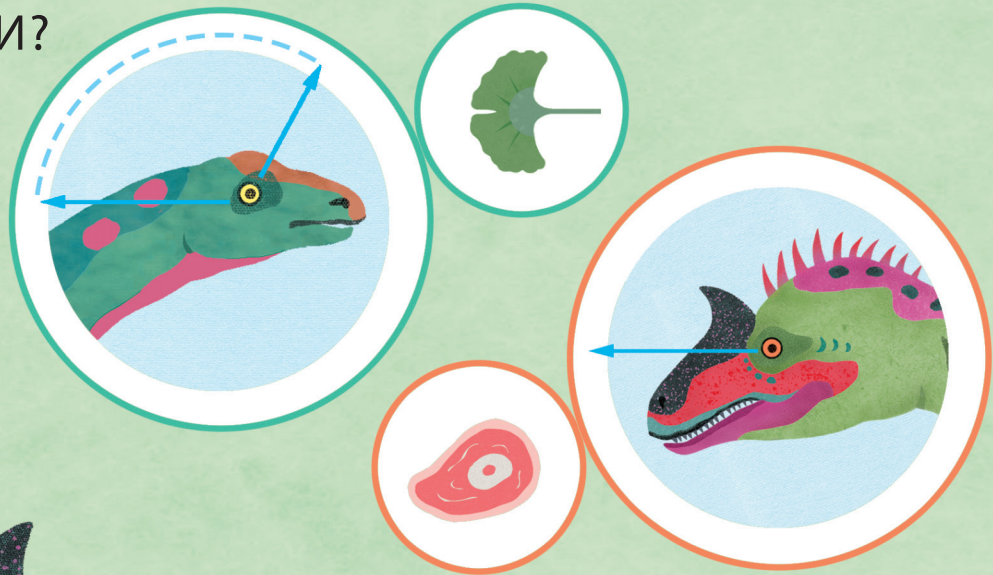
Малка част динозаври се хранели както с месо, така и с растения. Сред тях се откроявали галимимус, които приличали на кокошка, но били по-големи.

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ДИНОЗАВРИТЕ

Динозаврите били много различни един от друг. Всяка година в света се откриват около сто изкопаеми вкаменелости, които ни разкриват нова, често изненадваща информация за различни аспекти на тяхната морфология и навици.

ДОБРЕ ЛИ СА ВИЖДАЛИ?

Да, имали са много добро зрение. Очите на тревопасните динозаври били разположени от страни на главата, качество, което им предоставяло широко периферно зрение. Очите на хищниците гледали напред и били големи по размер.

ДАЛИ СА ЧУВАЛИ?

Динозаврите като цяло имали отличен слух (въпреки че нямали уши). Според някои учени те били в състояние да уловят ултразвуци като делфините, но тази теория е твърде трудна за доказване. Също така имали много развито обоняние.

КАК СА ОБЩУВАЛИ?

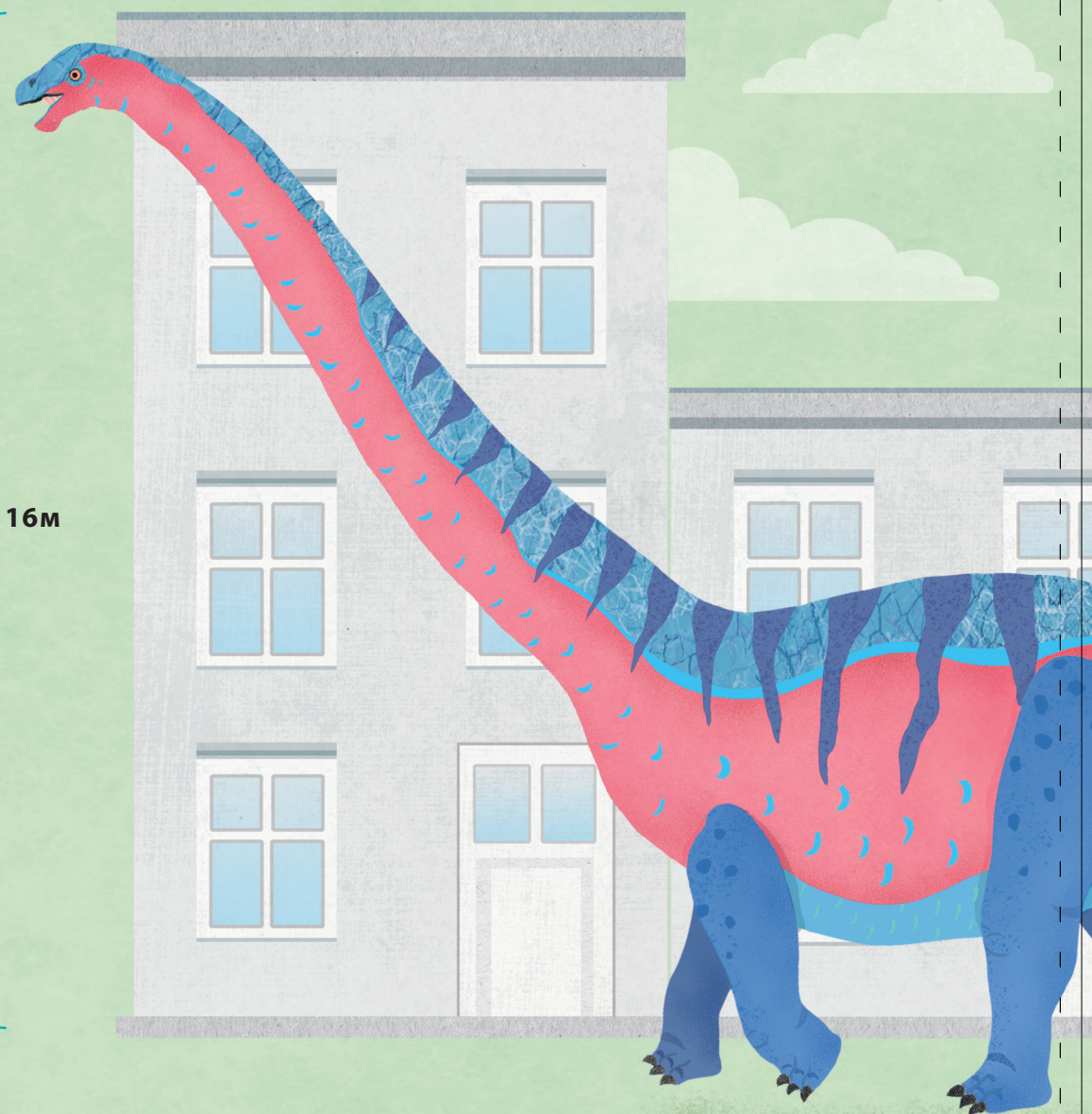
Благодарение на добре развитите си сетива не им било трудно да се намират. Смята се, че са били способни да си изпращат прости съобщения чрез ръмжене, съскане, удряне на челюстите, рев и т.н.

ПО-ГОЛЕМИТЕ

Специалистите считат, че най-големите динозаври били с размери около 40 м дължина (колкото три големи автобуса, поставени един след друг) и 16 м височина (повече от шест етажа).

Можело да тежат до около 70 тона, а дължината на шията, както и на опашката понякога надвишавали 10 м.

1кг

20см

МАЛКИТЕ ДИНОЗАВРИ

Съществували и много малки динозаври, толкова малки, че биха могли да ти бъдат домашни любимци. Например микрорапторът бил дълъг не повече от 1 м и тежал 1 кг, а парвигурсорът тежал 150 г и бил много бърз. Подобният на паун епидексиптерикс пък бил по-дребен от 20 см.

КОГА СА СЕ ПОЯВИЛИ?

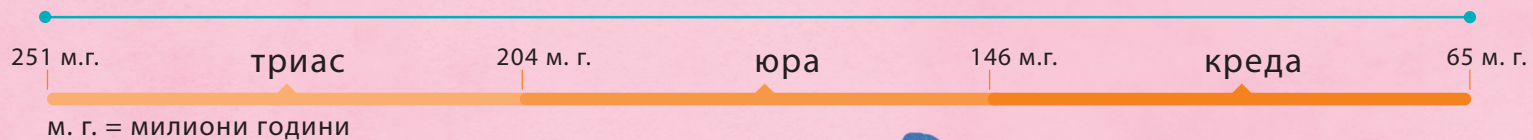
Учените са датирани произхода на динозаврите през мезозойската ера, преди поне 230 милиона години. Изглежда, те са възникнали и еволюирали бавно след промяна на климата, след период на силни дъждове, които превърнали Земята във влажно място с ниски температури.

МЕЗОЗОЙ

Наричан е още „епохата на влечугите/динозаврите“ или „Вторична ера“ и е продължил около 200 милиона години. Невероятно! Това е равностойно на около шестстотин пъти повече от времето, в което човекът живее на Земята (около 300 000 години). Мезозоят се разделя на три периода: триас, юра и креда.

МЕЗОЗОЙ
(около 200 милиона години)

ЮРА

Най-добрите времена за динозаврите били през юрския период. Това бил период на разцвет, в който те станали доминиращ вид, заселили света и господствали в него. Тогава живели най-известните динозаври (най-вече от филмите): тиранозавър, диплодок, велосираптор и др.

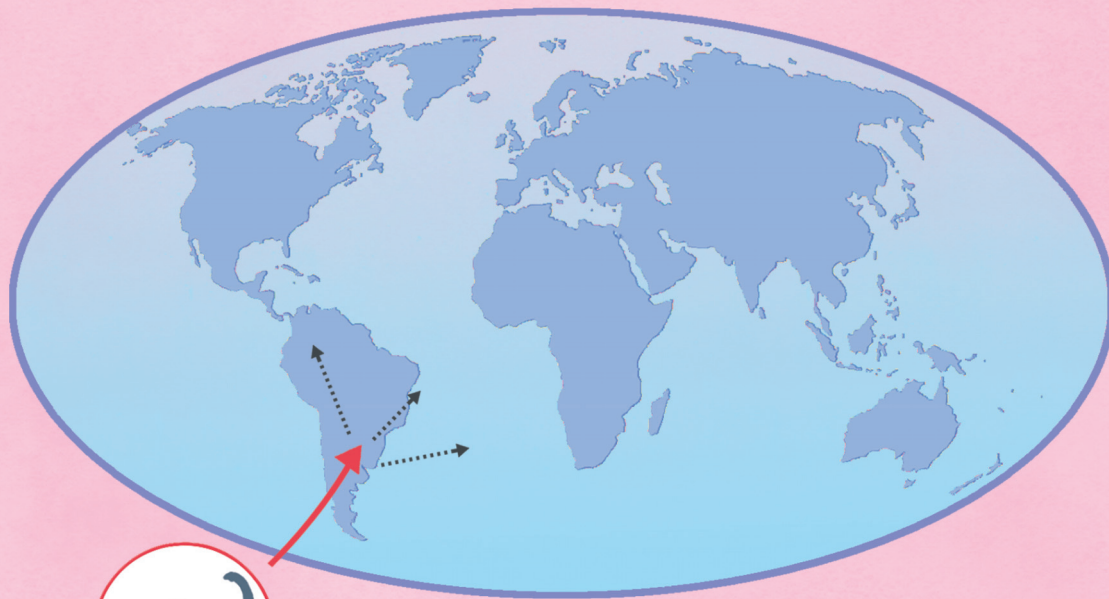
ЕВОЛЮИРАНЕ И ТРАНСФОРМАЦИЯ

Нито един вид динозаври не е живял повече от два милиона години. Известно е, че първите не са били големи. С течение на времето те растели, развивали се и се променяли. Тъй като били ендотермични (топлокръвни) животни, способни да регулират температурата си до известна степен, те могли да водят много активен и здравословен начин на живот.

КЪДЕ СА СЕ ПОЯВИЛИ?

Доскоро се смяташе, че първите динозаври са се появили в Шотландия. Последните изследвания обаче доказват, че произхождат от района на Южна Америка. От там те заселили останалата част от планетата.

С КОГО СА СЪЖИТЕЛСТВАЛИ?

Динозаврите споделяли Земята с разнообразни примитивни видове и растения в етап на развитие: други влечуги (крокодили, гущери, костенурки), някои дребни бозайници, земноводни и риби, както и избуяла от дъждовете растителност.

КОГА И КАК СА ИЗЧЕЗНАЛИ?

Учените са на едно мнение относно периода на изчезване на динозаврите. Почти всички експерти посочват, че динозаврите са изчезнали от планетата преди около 65 милиона години.

ТЕОРИИ ЗА ИЗЧЕЗВАНЕТО ИМ

Доскоро мненията на учените се разминаваха относно възможните причини за изчезването на динозаврите. Съществуват различни теории, които с течение на времето и в резултат на новите изследвания се оказват неточни или непълни. Ето някои от тях:

ЕПИДЕМИЯ

Смята се, че са се заразили от смъртоносен и силно заразен вирус. Възможно е... но защо тогава този смъртоносен вирус не е унищожил и останалите животни по Земята, особено като се има предвид, че са били по-слаби от динозаврите?

ИЗРИГВАНЕ НА ВУЛКАН

Някои специалисти твърдят, че повишените емисии на газове, причинени от огромната активност на вулканите през периода креда, са унищожили озоновия слой. В резултат на това ултравиолетовите лъчи, които имат огромна енергийна сила, изгорили динозаврите.

СМЪРТ НА ПОТОМСТВОТО

Други са на мнение, че изчезването на вида се дължи на кражбата на яйцата, снасяни от динозаврите, от малки бозайници, които ги изяждат. Тази теория възниква в резултат на откриване на дупки в черупките и празни изкопаеми яйца.

ПРОМЯНА В КЛИМАТА

Много учени защитават теорията за възникнало рязко и внезапно застудяване на планетата. Според тях динозаврите не били подготвени да се адаптират към студени температури и измръзнали до смърт. Добре измислено, но... какво е предизвикало изменението на климата?

